

Det räcker inte med föreskrifter!

Att handledningen utgör en viktig del i de unga läkarnas kompetensutveckling är för professionen en självklarhet. Under senare år har vi emellertid fått erfara att villkor och förutsättningar för att i verksamheten tillhandahålla handledning av god kvalitet har minskat.

Kraven i den dagliga verksamheten medger ringa utrymme för eftertanke och reflexion i kollegial dialog. Handledning, i ordets rätta bemärkelse, uppstår inte av sig själv. Det krävs att tid avsätts, att äldre kolleger uppmuntras och ges incitament att ta på sig denna viktiga uppgift och att organisationen uppmuntrar den vilja och de ambitioner som finns, både hos handledare och underläkare.

Övergången till ett målstyrt vidareutbildningssystem år 1992 innebär att utbildningen anpassats till de villkor för kompetensutveckling som för övrigt gäller på arbetsmarknaden. Om arbetsgivaren vill ha medarbetare som tar ett ansvar för sin egen kompetensutveckling, och för verksamhetens utveckling, måste en god utbildningsmiljö finnas redan från början. Socialstyrelsen föreskriver att varje AT- och ST-läkare ska ha en personlig handledare och att handledaren ska vara en specialistkompetent läkare som innehar den pedagogiska färdighet som krävs för att vara en bra handledare. Det räcker emellertid inte med föreskrifter. Ansvaret för handledningen är en del av det allmänna arbetsgivaransvaret och om arbetsgivaren på allvar vill visa att man är angelägen om sina medarbetare måste utbildningsklimatet förbättras och handledningsorganisationen stärkas.

En viktig förutsättning är att det i organisationen finns utrymme för och en positiv attityd till handledning. I läkarkåren finns en god vilja och en utbredd tradition att ta sig an uppgiften att

handleda yngre kolleger, men det krävs också att verksamhetscheferna tar sitt ansvar. För en god övergripande planering krävs vidare en studierektorsfunktion, och det måste i organisationen finnas utrymme och resurser så att de läkare som är beredda att ta på sig den krävande uppgiften att vara studierektorer också får det stöd och den uppmuntran de behöver för att göra ett gott arbete. Studierektor måste få ett uttalat ansvar med befogenheter och ersättning för sitt uppdrag.

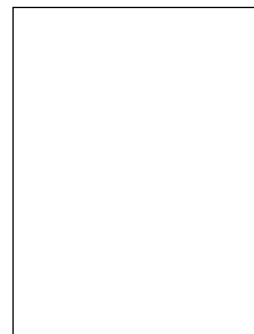
Den personliga handledningen innebär ett omfattande åtagande som ställer krav. Handledningen ska inte bara innefatta teoretiska kunskaper och färdigheter utan även förmågan att kritiskt värdera fakta och förmedla kunskap till andra. Den ska också innefatta utveckling i samtalskonst och kommunikation samt träning i att formulera och analysera etiska frågeställningar. En kärnfråga är bemötandet av patienter liksom förmåga att leda sjukvårdsarbetet. För att handledaren ska klara detta krävs tid, utbildning och incitament att ta på sig uppgiften.

Det finns idag många goda exempel på åtgärder som vidtas för att förbättra utbildningsklimatet och handledningen. Inom många landsting utvecklas en organisation där erfarna och intresserade kolleger utses som studierektorer med ett övergripande ansvar för läkares vidareutbildning. Inom vissa landsting genomförs vidare särskilda utbildningsprogram för underläkarna bland annat i ledarskap och etik. Ett gott tecken är också att specialitetsföreningarnas och sektionernas utbildningsböcker med rekommendationer om specialiseringstjänstgöringen i stor utsträckning efterfrågas av verksamhetschefer, handledare och underläkare. Syftet med utbildningsböckerna är att de ska utgöra ett stöd för underläkare

och handledare framförallt i handledningssituationen.

Inom Läkarförbundet finns ett starkt engagemang. Bland annat har ett antal symposier om läkarnas utbildningssituation anordnats under riksstämman i samarbete med Läkaresällskapet. Genom SPUR-inspektionerna sker en fortlöpande kollegial granskning av klinikernas förutsättningar att ge en specialistutbildning av hög kvalitet. Vidare har ett nätverk för landets studierektorer byggts upp. Inom ramen för detta nätverk ger förbundet två gånger per år konferenser under olika teman. Som ett resultat av studierektorskonferensen har nyligen en ny version av skriften om handledning under läkares vidareutbildning tagits fram. Den nya skriften innehåller också ett avsnitt om studierektorsfunktionen.

Läkarnas organisationer har av tradition alltid engagerat sig starkt för kvaliteten i läkarutbildningen, men detta räcker inte. Det är i verksamheten som arbetet för den goda utbildningsmiljön konkret måste ske. För detta krävs inte bara att verksamhetschefen tar sitt ansvar utan också övriga kollegers delaktighet.

Gunilla Hoffstedt
Läkarförbundets utredningsavdelning